

4

Státní technická knihovna
110 01 Praha 1, Mariánské nám.5, pošt.schr. 206

ZPRÁVA O ČINNOSTI
STÁTNÍ TECHNICKÉ KNIHOVNY
V ROCE 1993

Praha
únor 1993

Použité zkratky

Aslib	Association for Information Management
BD	báze dat
CASLIN	Czech and Slovak Library Information Network
EAGLE	European Association for Grey Literature Exploitation
FL	firemní literatura
IATUL	International Association of Technological University Libraries
ISDS	International Serials Data System
IC	International Centre
MK ČR	Ministerstvo kultury ČR
ISSN	International Standard Serial Number(ing)
MMVS	mezinárodní meziknihovní výpůjční služby
MVS	meziknihovní výpůjční služby
NC	National Centre
NIS	Národní informační středisko
NS	národní středisko
OÚ	Obecní (Obvodní) úřad
RFL	referátová a firemní literatura
SIGLE	System for Information on Grey Literature in Europe
SRFL	studovna RFL
SCI	Science Citation Index
STK	Státní technická knihovna
ÚEP	Ústřední evidence překladů
ÚEVZOD	Ústřední evidence výzkumných zpráv a obhájených disertací
ÚPV	úřad průmyslového vlastnictví
VIS	veřejné informační služby

O B S A H

1. ÚVOD	1
2. HLAVNÍ STATISTICKÉ UKAZATELE ČINNOSTI KNIHOVNY V ROCE 1993	5
3. TVORBA A VYUŽÍVÁNÍ FONDŮ STÁTNÍ TECHNICKÉ KNIHOVNY	6
3.1 Tvorba a zpracování primárních fondů	6
3.1.1 Akvizice knih a časopisů	6
3.1.2 Akvizice firemní literatury	6
3.2 Zpracování fondů	7
3.2.1 Zpracování základního fondu knih a časopisů	7
3.2.2 Zpracování firemní literatury	8
3.3 Organizace a ochrana fondů	8
3.3.1 Revize fondů	8
3.3.2 Obsahová prověrka základního fondu	8
3.3.3 Obsahová prověrka a reorganizace fondu firemní literatury	8
3.3.4 Obsahová prověrka fondu ČSN	9
3.3.5 Reorganizace volně přístupného fondu velké studovny	9
3.3.6 Vazba	9
3.4 Služby	9
3.4.1 Výpůjční služby z knižních a časopiseckých fondů a mikromédií	9
3.4.2 Využívání primárního fondu firemní literatury	10
3.4.3 Informace a konzultace	10
3.4.4 Výstavy	10
3.5 Tvorba a využívání sekundárních fondů	10
3.5.1 Bibliografie a bibliografické báze dat	11
3.5.2 Evidence speciálních dokumentů	11
3.5.3 Rešerše	11
3.6 Publikační a propagační činnost	12
4. SPOLUPRÁCE S KNIHOVNAMI A INFORMAČNÍMI SYSTÉMY	13
4.1 Spolupráce s knihovnami vysokých škol	13
4.2 Spolupráce s ostatními knihovnami	14
4.2.1 Koordinace akvizice	14
4.2.2 Koordinace služeb	14
4.2.3 Koordinace bibliografie	14
4.3 Mezinárodní spolupráce	14
5. AUTOMATIZACE	15
6. INVESTIČNÍ VÝSTAVBA	16
7. VÝZKUMNÉ ÚKOLY	17
8. TABULKY	
A. Fondy	19
B. Služby	24

1. ÚVOD

Ve smyslu svých úkolů stanovených statutem pokračovala Státní technická knihovna (dále STK) v r. 1993 jak v plnění základních činností ústřední knihovny vysokých škol technických a přírodovědných a současně veřejné vědecké technické knihovny, tak v činnostech a úkolech, které jsou podmínkou pro její postupnou přeměnu v pracoviště, zabezpečující veřejné informační služby na kvalitativně vyšší úrovni, s podporou moderních informačních technologií.

Z těchto dvou úhlů pohledu na činnost knihovny v r. 1993 je zpracována následující zpráva:

1. Základní (průběžné) úkoly jsou členěny do okruhů
  - tvorby a zpracování primárních fondů,
  - organizace a ochrany fondů,
  - standardních služeb,
  - tvorby a využívání sekundárních fondů a s nimi spojených nadstandardních služeb.
2. Tyto základní úkoly jsou pak doplněny úkoly
  - zajišťujícími spolupráci a organizované kontakty s knihovnicko-informačními pracovišti, organizacemi a systémy,
  - koncepčními a rozvojovými činnostmi.

Plnění úkolů prvního typu je doplněno souborem kvantitativních ukazatelů, které tvoří samostatnou část zprávy, rozděleným do dvou částí:

- část A tvoří statistické tabulky dokumentující stav a vývoj primárních a sekundárních fondů včetně katalogů,
- část B sumarizuje kvantifikovatelné služby a základní data o uživateli.

Naprostá většina tabulek porovnává stav v r. 1993 s rokem minulým. Jelikož v minulých letech často docházelo k nepřesnostem ve výkladu významu jednotlivých dat, byla v průběhu r. 1993 řada ukazatelů zpřesněna, zejména co do definování sledovaného ukazatele. Řada dat byla do statistického sledování nově zařazena a naopak některá byla z výkaznictví vyřazena buď pro obtížnou sledovatelnost (např. podávání ústních a telefonických informací) nebo pro zanedbatelný význam (např. počet archivních kopií rešerší a nepublikovaných překladů, které jsou pro svou zastaralost nevyužívány a určeny k likvidaci).

Základní statistické ukazatele jsou pak shrnuty do přehledu "Hlavní statistické ukazatele činnosti knihovny v roce 1993" rovněž porovnávající rok 1993 se stavem v r. 1992.

Tabulky ilustrují trendy, které STK pozoruje od r. 1991 a o kterých lze s vysokou pravděpodobností říci, že jsou důsledkem společensko-ekonomických pohybů ve společnosti. K nim pak přistupuje v r. 1993 i fakt rozdělení Československa.

Roční přírůstek hlavních druhů dokumentů oproti loňskému roku poklesl. Příčinou je pokles vydávaných odborných titulů jak v ČR, tak v bývalých socialistických zemích, pokračující omezování mezinárodní výměny publikací v důsledku vyřazování

partnerů, kteří neodpovídají profilu STK, ale i stoupající náklady na nákup, které vedou každoročně k omezitelnosti při objednávání neperiodické literatury v první půlce roku. Za zmínku stojí, že v průměru bylo v r. 1993 vydáno na jeden svazek knihy nebo seriálu nebo jeden titul časopisu či CD-ROM 3367 Kč, oproti cca 2656 Kčs v r. 1992.

Celkový stav fondů nadále poklesl, protože pokračuje obsahová prověrka uchovávaných sbírek, a to zejména firemní literatury, která byla spojena s generální reorganizací tohoto fondu. Stav prostorově nejnáročnějších fondů knih a vázaných časopisů však nadále stoupá, i když i zde probíhá obsahová prověrka, pro jejíž řízení byla zpracována směrnice "Aktualizace knihovního fondu Státní technické knihovny". Akviziční politika se v části fondů knih a časopisů řídí materiálem "Profil knihovního fondu Státní technické knihovny", který byl zpracován v r. 1992, získávání firemní literatury pak výsledky ankety mezi uživateli, provedené počátkem r. 1993.

Celkový počet výpůjček oproti r. 1992 stoupl o 3,2 %, nicméně skladba výpůjček může být pokládána za odraz pohybu zájmů uživatelů, ale i poplatků, které uživatel musí uhradit např. za každoroční registraci (vystavení resp. prodloužení čtenářského průkazu), zprostředkování mezinárodní výpůjčky, reproslužby apod., poplatky za opožděné vrácení a ztráty. Počet registrovaných uživatelů s průkazem platným pro běžný rok stoupl o čtvrtinu, avšak celková návštěvnost knihovny poklesla o 3,2 %. Z registrovaných čtenářů je 61 % studentů, což oproti 80. létům představuje nárůst o 10 %. Pokles návštěvnosti je patrně důkazem jak volného přístupu k informacím, tak na druhé straně dosud trvajících podceňování informací a studia určitou částí veřejnosti, která se dosud nevyrovnala s ekonomicko-politickými změnami.

Zájem uživatelů se přesouvá z klasických forem výpůjček na reprografické služby nahrazující výpůjčku, výrazně stoupl počet prezenčních výpůjček firemní literatury, což je patrně důsledkem postupného zkvalitňování akvizice a profilu tohoto fondu, jeho praktického zaměření k výrobně-obchodní problematice a propagace služeb firemní literatury v odborném tisku.

Klesající počet výpůjček klasických knihovních fondů - knih a časopisů - může však znamenat i první příznaky nové orientace uživatelů odborných knihoven, která byla již mnohem dříve zaznamenána především ve významných akademických knihovnách vyspělých států: uživatel knihovny se tam mění ze čtenáře na uživatele informací, který od knihovny požaduje rychlé poskytnutí informace, a to na tom místě (v té knihovně), na které se se svou žádostí obrátí. To ovšem předpokládá dokonalé vybavení moderními technologickými prostředky zabezpečujícími využití multimédií a dálkového přenosu dat a dokumentů nezávisle na času a prostoru.

Racionální využití takovýchto technologií je možné za podmínky

- komplexní automatizace základních knihovnických procesů počínaje akvizicí a výpůjčním a rešeršním systémem konče,
- systematického budování počítačových katalogů knihoven, ovšem jako součásti systému souborných (společných) katalogů knihoven

tvořících knihovní sítě, v jejichž rámci se uvážlivě spolupracuje při nákupu literatury,

- vybudování servisních center těchto sítí, zaměřených na tzv. retrokonverze (vytváření počítačových katalogů starších sbírek),
- propojení knihoven pomocí telekomunikačních sítí, která navíc zajistí přístup do profesionálních databázových center zpřístupňujících informace prakticky ze všech vědních oborů.

V zájmu splnění těchto předpokladů se v r. 1993 zdařilo několik kroků, které mají zásadní význam:

Na základě výběrového řízení bylo firmě SysNET zadáno provedení první etapy modernizace morálně i fyzicky zastaralé lokální počítačové sítě, čímž bylo vytvořeno zázemí pro aplikaci automatizovaného knihovnického systému a současně pro integraci do sítě CESNET (Internet). Tato etapa byla ukončena do 31.12.1993 a v podstatě představovala přebudování sítě s protokolem Arcnet na síť s protokolem Ethernet v celém objektu Státní technické knihovny.

Tato modernizace byla technickým předpokladem pro rozhodnutí realizovat nákup integrovaného knihovnického programového produktu Aleph. Tento systém byl, po projednání v gremiální poradě náměstka pro vědu a vysoké školství, zvolen s využitím výsledků podrobného, dva roky trvajícího výběrového řízení v rámci projektu CASLIN (Czech And Slovak Library Information Network), který byl prováděn kvalifikovanými pracovníky českých a slovenských knihoven a potvrzen zahraničními experty. Stejným způsobem byla vybrána platforma pro provozování tohoto systému v podobě stanice DEC 3000 model 800. STK je tímto připravena k zapojení do této klíčové sítě budované za vedení Databázového centra Národní knihovny v Praze, jejímž cílem je mj. budování souborných katalogů včetně výše vzpomínaných retrokonverzí. Plnohodnotné využití systému Aleph předpokládá - kromě etapy osvojení, plánované na rok 1994 - i dokončení modernizace lokální sítě a její rozšíření na potřebný počet PC resp. terminálů.

Novým trendům vyhovuje v r. 1991 zahájená postupná výstavba informačního a referenčního pracoviště, jehož základem je studovna referátové a firemní literatury. V r. 1993 byl rozšířen sortiment jejích služeb o další báze dat na CD ROM. Referenčním funkcím prospěla i rozsáhlá aktualizace fondů firemní literatury, jejíž přírůstky jsou uživatelům nabízeny prostřednictvím databázového katalogu.

V roli ústřední knihovny vysokých škol technických a přírodovědných se Státní technická knihovna ujala rezortního výzkumného úkolu "Koncepce rozvoje veřejných informačních služeb ve školství, zejména vysokém". Výsledná zpráva byla přijata jako první souborná práce o českých vysokoškolských knihovnách po roce 1989, opírající se o fakta získaná cíleným průzkumem a porovnávající stav doma s vyspělým zahraničím, která nastínila funkce těchto knihoven v síti veřejných informačních služeb, stejně jako formy jejich legislativního a ekonomického rámce.

Kromě tohoto úkolu řešila STK formou rezortního výzkumného úkolu "Vytvoření databáze historického fondu knih Státní

technické knihovny z let 1718 - 1913", a to jako zahajovací etapu projektu na léta 1993 až 1998.

V r. 1993 pak byl ukončen projekt "Technologie poloautomatické indexace dokumentů s použitím selekčních jazyků verbálního typu pro polytematické fondy", řešeného od r. 1991 jako projekt I 096 v rámci programu Informatizace programů výzkumu, rozvoje techniky a technologií, schválených usnesením vlády ČR č. 124 ze dne 17.4.1991. Tato mimořádně složitá úloha byla splněna vytvořením dvou hlavních výstupů - Polytematického strukturovaného hesláře a programového produktu umožňujícího jeho vytváření, aktualizaci, využívání a údržbu.

Za úspěch lze považovat dokončení výstavby 3. haly depozitního skladu ve Lhotě u Dolních Břežan s kapacitou cca 218,5 tis. svazků. Tato kapacita je však rezervou za té podmínky, že v ostatních skladech zůstane zachován úsporný způsob stavění svazků hřbetem vzhůru, který však vede k jejich postupnému poškozování.

Zásadní řešení prostorových problémů a zejména přeměny STK do podoby moderního informačního pracoviště spočívá stále ve výstavbě její nové budovy. Stav přípravy této náročné akce byl předmětem informace, kterou předložil ministr školství, mládeže a tělovýchovy vládě ČR počátkem ledna 1994. Vláda tuto informaci vzala na vědomí.

V r. 1993 dále poklesl průměrný přepočtený stav pracovníků o 5,43, tj. na 153,299. Trvá však kritický nedostatek kvalifikovaných sil nutných především pro zajištění plynulého zavádění integrovaného systému Aleph a pro převod stávajících databází do tohoto nového systému.

2. HLAVNÍ STATISTICKÉ UKAZATELE ČINNOSTI KNIHOVNY V ROCE 1993

FONDY	1992	1993
Stav primárních fondů k 31.12. celkem	1 678 948	1 529 826
z toho: základní fond	1 056 841	1 066 934
z toho: knih a seriálů	725 593	727 785
vázaných časopisů	331 248	339 149
fond firemní literatury	401 418	205 175
fond mikrograf.médií	220 689	232 909
norem	nesledováno	24 808
z toho volně přístupno celkem	79 729	115 277
Přírůstek primárních fondů celkem	51 016	39 749
z toho: základní fond	16 400	13 910
z toho: knih a seriálů	7 804	6 009
vázaných časopisů	8 596	7 901
jednotek firemní literatury	17 731	10 192
fond mikrograf.médií	15 504	12 220
norem	1 381	3 427
Počet odebíraných titulů časopisů	2 717	2 229
Úbytek primárních fondů celkem	104 688	233 266
Počet záznamů v listkových katalogích	3 869 933	3 942 941
Počet využívanýchází dat (vč.CD-ROM)	nesledováno	38
Počet záznamů v BD (kromě CD-ROM)	nesledováno	142 397

SLUŽBY

Výpůjčky z fondů knihovny celkem	622 662	643 006
z toho: ze zákl.fondu vč.prodloužení	263 484	240 088
z toho: absenční osobní	69 222	62 657
MVS	3 552	2 065
MMVS	13	18
prezenční	183 081	167 600
z fondu firemní literatury	345 043	395 335
z toho: absenční osobní	4 422	4 107
formou tém.řad	78 510	55 762
prezenční	262 111	335 466
z fondu mikrograf.m.	11 712	5 025
z toho: absenční osobní	944	358
MVS	138	44
prezenční	10 630	4 623
z fondu norem	2 423	2 558
Výpůjčky z fondu zahraničních knihoven	1 272	1 528
Reprografické služby		
Vyřízeno požadavků celkem	19 230	33 823
Zhotoveno jednotek celkem	334 152	243 988
z toho: stran xerokopií	226 853	220 911
kusů mikrofiší	107 299	23 007

UŽIVATELÉ

Počet uživatelů s platným čten.průkazem	5 470	6 805
Počet návštěvníků knihovny za rok	122 551	118 630

ÚDAJE PRO STÁTNÍ STATISTIKU

Na nákup lit. vynaloženo (v tis. Kč)	18 823	20 376
Počet míst ve studovnách	111	111
Počet zpracovaných rešerší a bibliogr.	84	110
Počet vydaných publikací	12	12
Přepočtený stav pracovníků knihovny	158,7	153,299

3. TVORBA A VYUŽÍVÁNÍ FONDŮ STATNÍ TECHNICKÉ KNIHOVNY

Systematické vytváření knihovních sbírek a jejich zpracování, jejich uchovávání, ochrana a zpřístupňování, jakož i tvorba a využívání sekundárních fondů patří mezi základní funkce knihovny.

3.1 Tvorba a zpracování primárních fondů

Primární fondy STK představuje fond odborné a vědecké literatury z oblasti techniky a aplikovaných přírodních věd a speciální sbírka firemní literatury:

3.1.1 Akvizice knih a časopisů

V akvizici domácí literatury se projevuje stále velmi svízelná situace na českém knižním trhu technické literatury. Technických publikací vychází ve srovnání s dřívějšími roky stále velmi málo. Byl rozšířen nákup publikací, po kterých je poptávka čtenářů (management, podnikání, ekologie v širší míře apod.). Mezi nejžádanější literaturu patří literatura počítačová.

V oblasti nákupu zahraniční literatury byla vyzkoušena řada dodavatelů jak přímo ze zahraničí, tak českých. Z důvodu problémů s celníci a zdlouhavosti plateb do zahraničí přes ČVUT se v případě neperiodické literatury jeví jako nejvýhodnější dodavatelé domácí (dovozci). Seriálová literatura je objednáвана zatím přímo u německých firem KUBON & SAGNER a STERN-VERLAG. Pokračuje pokles akcesu neperiodických publikací ze zahraničí mezinárodní výměnou. Odráží v sobě další úbytek partnerů, jejichž tituly neodpovídají novému profilu knihovního fondu STK. Dochází i k úbytku vycházejících seriálů a periodik v zemích bývalého východního bloku. V současné době je v mezinárodní výměně preferováno získávání časopisů před ostatními dokumenty. Povinné výtisky, jejichž příjemcem přestala STK být zákonem č. 106/91 Sb. o neperiodických publikacích jsou i nadále částečně nahrazovány dary Knihovny AV ČR, Městské knihovny, Národní knihovny a Knihovny Národního muzea, které STK poskytují ty ze svých povinných výtisků, které neodpovídají jejich profilům, ale jsou zajímavé z hlediska STK.

Periodická literatura byla kromě firmy Swets & Zeitlinger, Frankfurt, jejíž služby nebyly plně uspokojivé, objednáвана též u firmy Minerva Vídeň, jejíž služby jsou podstatně pružnější. Zredukována objednávka časopisů z Polska a Maďarska se realizuje prostřednictvím PNS a časopisy z Ruska zajišťuje pro STK bezproblémově firma Start.

Akvizice knih a časopisů oproti r. 1993 poklesla cca o 23 %, podrobné statistické vyhodnocení viz tabulkovou část A, tabulky 1, 3.1 a 4. Důsledkem poklesu akvizice formou mezinárodní výměny byla i interní reorganizace oddělení akvizice a přeskupení sil ve prospěch pracovně náročnějšího nákupu.

3.1.2 Akvizice firemní literatury

Průběžně pokračovalo doplňování fondu firemní literatury jak tuzemskou FL (na základě povinného výtisku dle zákona č. 106/91), tak zahraniční FL podle tematického zaměření fondu a požadavků

uživatelů. Pracovníci oddělení akvizice FL navštívili řadu důležitých technických výstav, prezentačních výstav firem, seminářů a tiskových konferencí, které se konaly v Praze a kde navázali řadu cenných akvizičních kontaktů. Kromě toho se zúčastnili dalších mezinárodních veletrhů a výstav, konaných v Brně a Bratislavě: EMBAX PRINT, INTRAMA, INTECO, SALIMA, INCHEBA, INVEX, MEFA a 35. mezinárodní strojírenský veletrh Brno. Prostřednictvím darů z obchodních oddělení zastupitelských úřadů v Praze se podařilo doplnit a aktualizovat zejména fond adresářů FL prakticky ze všech rozhodujících zemí. Nově byly navázány kontakty a získány adresáře z některých zámořských a asijských zemí. U běžné zahraniční FL se akvizice zaměřila zejména na ty druhy FL, obory a firmy, které vykazovaly v provedeném průzkumu tematických řad FL největší zájem uživatelů. S ohledem na celní a daňové předpisy, platné od ledna 1993, byly koncipovány a vytištěny nové verze akvizičních dopisů v angličtině a němčině. Dodávka zahraniční FL přes celnici probíhala až na výjimky hladce a zásilky byly odbavovány bezcelně. Zatímco u tuzemské FL byl indikován nárůst počtu o cca 30 %, akvizice zahraniční FL vykázala pokles o cca 25%, způsobený především orientací akvizice na obsahově informativnější a obsažnější druhy FL a omezením rozesílání zahraničních akvizičních dopisů v I. pol. 1993 z důvodů omezení poštovního. Báze dat zasílatelů FL byla rozšířena o 1.925 adres, celkem 10.225. Z nich zaslalo FL 2.598 institucí, což je mírně nad úroveň loňského roku. Mírně se rovněž zvýšil zájem o individuální objednávky FL ze zahraničí a adresy zahraničních výrobců.

Vlivem rozpadu ČSFR odpadli slovenští partneri výměny FL, takže zůstaly pouze dvě knihovny. Výměna je ale zcela jednostrannou záležitostí, neboť od partnerů nedošla žádná FL (zasláno 560 jednotek FL). Kvantitativní ukazatele viz tabulky v části A - 1, 2, 3.2 a 4.1.

3.2 Zpracování fondů

3.2.1 Zpracování základního fondu knih a časopisů

Vzhledem k novele ČSN 010195 a jako příprava přechodu na mezinárodní automatizační standardy byl zpracován "Návrh srovnávací studie ČSN 010195 Bibliografický záznam a katalogizační praxe ve Státní technické knihovně."

Ve věcném a jmenném zpracování základního fondu STK se promítl výše popsáný pokles akvizice knih. Získaná kapacita byla využita pro katalogizaci mikrofišového fondu, převzatého do základního fondu z velké studovny (nárůst oproti roku 1992 na 749 %). Podrobnou statistiku viz tabulkovou část A, tabulky 5.1 - 2.

Tvorbu katalogů a kartoték základního fondu periodické a neperiodické literatury ilustrují tabulky č. 5.3 v tabulkové části A. Jako mimořádný úkol byla zahájena obsahová revize generálního katalogu. V jejím rámci bylo prověřeno 4.000 záznamů, z nichž bylo přepracováno 139 záznamů.

Dalším mimořádným úkolem bylo zahájení generální revize místního katalogu periodik, při níž bylo zpracováno 18.750 záznamů.

V rámci přípravy automatizace výpůjčních služeb pokračovalo ukládání záznamů do báze dat redukovaného katalogu /signatura F 13981- 16498, M 10001- 10526, I, II 276021 - 281248/. Celkem bylo uloženo 10 104 záznamů. Celá databáze redukovaného katalogu STK obsahuje 31 100 záznamů.

3.2.2 Zpracování firemní literatury

Zpracování přírůstků firemní literatury je automatizováno s použitím systému DATAFLEX. Získaná FL byla průběžně zpracovávána jmenným a věcným popisem a ukládána do báze dat přírůstků FL. Ve II. pololetí bylo zahájeno budování samostatného fondu firemních časopisů, do něhož bylo zatím zařazeno 123 titulů. Zároveň byla založena v DATAFLEXu báze dat firemních časopisů, od té doby průběžně doplňovaná. Kvantitativní ukazatele viz tabulka 7.2 v části A

3.3 Organizace a ochrana fondů

3.3.1 Revize fondů

V rámci generální inventurní revize knihovního fondu bylo v etapě III - fond vázaných časopisů zpracováno 253 knihovních jednotek. Revize vázaných časopisů byla přerušena k 6.1.1993 a pracovní kapacity byly využity při obsahové prověrce fondu.

V rámci odpisu ztrát zjištěných při revizi 1974-88 bylo 2.700 záznamů ztrát znovu prověřeno, porovnáno a sesouhlaseno s informačním aparátem STK a 769 knihovních jednotek bylo odepsáno z informačního aparátu.

3.3.2 Obsahová prověrka zákl. fondu

Na základě I. návrhu materiálu "Aktualizace knihovního fondu Státní technické knihovny" vypracovaného v roce 1992, bylo po připomínkovém řízení v STK zpracováno konečné znění tohoto materiálu, řídicího obsahovou prověrku základního knihovního fondu STK a vyřazování knihovních jednotek.

V rámci obsahové prověrky knihovního fondu bylo vyřazeno 3997 knihovních jednotek.

3.3.3 Obsahová prověrka a reorganizace fondu firemní literatury

V souladu se závěry interní diskuse nad výsledky expertízy činnosti oddělení firemní literatury a jejich služeb, provedené v roce 1992, bylo rozhodnuto provést dotazníkový průzkum uživatelů tematických řad FL STK. Dotazníky byly rozeslány 160 uživatelům TR. V průzkumu odpovědělo 83 dotázaných (přes 50% respondentů). Sumarizované výsledky průzkumu spolu s průběžným sledováním zájmů uživatelů studovny referátové a firemní literatury pomohly určit nejvíce žádanou tematiku FL, dále požadavky na druhovou strukturu, teritoriální záběr FL, nejžádanější firmy a firemní časopisy, a další sledované parametry. Výsledky expertízy a průzkumu se odrazily ve struktuře TR, akvizici FL a byly využity při restrukturalizaci a přetřídění fondu FL.

Byla dokončena generální reorganizace veškerého primárního fondu FL, spojená s obsahovou проверkou a kontrolou správnosti zařazení a klasifikace. Bylo zkontrolováno 864 znaků MDT, 1.962 krabic a obálek s FL a vyřazeno 56.855 titulů FL (tj. 206.171 jednotek). Překlasifikováno bylo 25.893 titulů FL. Ačkoliv byl fond FL co do objemu značně redukován, byl zároveň zbaven balastní a zastaralé FL a je tudíž "akceschopnější".

3.3.4 Obsahová проверка fondu ČSN

Pracovnice studovny referátové a firemní literatury provedly obsahovou проверку fondu norem ČSN. Fond ČSN dosud částečně uložený ve skladu byl přenesen do studovny RFL. Neplatné normy byly vyřazeny. Normy platné byly vřazeny do stávajícího prezenčně přístupného fondu ve studovně RFL, čímž byl fond ČSN zkompletizován a zpřístupněn uživatelům.

Kvantitativní ukazatele revize a obsahové проверки primárních fondů viz tabulky 6 v části A.

3.3.5 Reorganizace volně přístupného fondu velké studovny

V měsíci únoru 1993 proběhla přestavba volně vyložených časopisů ve velké studovně, kdy byly vyřazeny tituly zastaralé, méně žádané čtenáři studovny nebo již dále nedocházející a zařazeny tituly nově odebírané a žádané v nových oborech, především z oblasti elektroniky a výpočetní techniky.

Z původního počtu 1.193 byly vyřazeny 34 tituly a nově zařazeno 345 titulů. K 31.12.1993 jsou ve velké studovně čtenářům volně přístupny 1.504 tituly.

3.3.6 Vazba

Dodavatelským způsobem byla průběžně zajišťována vazba nevázaných dokumentů, tj. zejména časopisů a skript (celkem 9080 jednotek).

Poškozené publikace byly převazovány (celkem 69 jednotek). Byla zahájena odborně i finančně náročná akce převazby vzácných publikací z 18. a 19. století (386 svazků).

3.4 Služby

3.4.1 Výpůjční služby z knižních a časopiseckých fondů a mikromédií

Knižní, časopisecké a mikrografické fondy STK byly zpřístupňovány prostřednictvím prezenčních, absenčních, meziknihovních a mezinárodních knihovních výpůjček a reprografickými službami. Prostřednictvím meziknihovních služeb byly pro uživatele STK zajišťovány výpůjčky a kopie z fondů jiných knihoven, převážně zahraničních (v případě publikací nedostupných na území republiky).

Podrobné statistické vyhodnocení viz tabulka č.1.1 až 2 v části B. Pokračuje nadále pokles (o cca 9 %) klasických výpůjček ve prospěch reprografických služeb (vzestup o 77,9 %). O 18,9 % stouply výpůjčky ze zahraničních knihoven prostřednictvím

mezinárodní meziknihovní výpůjční služby STK. Na 54,7 % oproti r. 1992 poklesl zájem o mikrodokumenty.

3.4.2 Využívání primárního fondu firemní literatury

probíhalo i nadále klasickým způsobem, tj. prezenčními a absenčními výpůjčkami, a formou cirkulace tematických řad. Lze pozorovat zvýšený zájem o neplacené služby a mírný odklon od služeb placených (tematické řady, rešerše). Počet výpůjček ve studovně referátové a firemní literatury a z archivu se mírně zvýšil i přes značnou redukci fondu FL. Naproti tomu došlo ke snížení výpůjček v tematických řadách: důvodem bylo jednak vyřazení FL starší než 2 roky z oběhu, jednak relativním nedostatkem vhodných publikací k výběru do některých tematických řad. Rovněž se snížil počet abonentů tematických řad (platební neschopnost podniků, ekonomická recese, rušení útvarů VTEI a rozdělení federace) i když zdaleka ne tak dramaticky jako v roce 1992. Naproti tomu byli zaznamenáni 4 noví zájemci o tuto službu. Pokles počtu abonentů paradoxně přispěl ke zkvalitnění této služby, neboť celková doba oběhu se zkrátila a uživatelé tak dostávají aktuálnější materiály pravidelněji než dříve.

Výrazně se zvýšil počet zájemců o fondy FL uložené ve studovně referátové a firemní literatury - o více než 50 %, naopak mírně poklesl počet návštěvníků archivu FL. Rovněž počet ručních rešerší (tj. vyhledání a zapůjčení FL k zadanému tematiku) mírně poklesl, přičemž počet vyhledaných a zapůjčených publikací se zvýšil.

3.4.3 Informace a konzultace

Uživatelům a ostatním zájemcům jsou běžně poskytovány jak odborné konzultace a metodické pokyny z oblasti informatiky a knihovnictví, tak ústní i písemné informace o primárních fondech a službách STK, včetně poskytování poradenské služby uživatelům na pracovištích studovny, katalogů informační služby meziknihovních služeb a půjčovny. Uživatelům bylo poskytnuto celkem cca 38 400 informací.

3.4.4 Výstavy

Bylo uspořádáno 10 výstavek nových publikací, při nichž bylo vystaveno 455 titulů. Formou záznamu bylo realizováno 325 výpůjček.

Mimo plán byl zajištěn výběr a výpůjčka 41 publikací z 18. a 19. stol. pro výstavu "Vědecká ilustrovaná kniha ve vývoji staletí" pořádanou Středočeským muzeem v Rožtokách.

3.5 Tvorba a využívání sekundárních fondů

Sekundárními fondy se rozumí sbírky informačních pramenů, které poskytují informace o primárních fondech (knihách, časopisech, člancích a dalších druzích dokumentů). Tyto sekundární fondy STK buď sama vytváří, nebo je vyhledává, získává do svých fondů, či zajišťuje k nim přístup, a na jejich základě poskytuje uživatelům další služby. (Mezi sekundární prameny jsou počítány i katalogy knihovny, o nichž byla řeč v kap. 3.2.)

3.5.1 Bibliografie a bibliografické baze dat

V oblasti tvorby lokálníchází dat pokračovalo v roce 1993 ukládání a využívání BD rešerší a bibliografií a BD norem v systému DATAFLEX. Rutinním způsobem probíhalo ukládání záznamů do BD přírůstků zahraniční technické literatury v STK a spolupracujících knihovnách ve formátu DASAT a následně vydávání publikace "Přírůstky zahraniční technické literatury".

Pokračovala rovněž intenzivní spolupráce s Johnem Y. Mannem, australským editorem rozsáhlé Bibliography on the fatigue of materials, components and structure, spočívající v časově náročném ověřování a doplňování bibliografických údajů.

Nově byla založena báze dat materiálů o Státní technické knihovně, publikovaných od 1. 2. 1991, tj. od doby delimitace a obnovení STK jako samostatné organizace).

V rámci rezortního výzkumného úkolu bylo započato s bibliografickým zpracováním historického fondu STK a založena databáze neperiodické literatury zařazené do fondu v letech 1718-1913.

Bibliografická činnost v rámci systému mezinárodní registrace seriálů je popsána v kap. 4.6.

Kvantitativní charakteristiky bibliografickýchází dat jsou uvedeny v tabulce č. 7.2 v oddílu A.

3.5.2 Evidence speciálních dokumentů

Pokračovalo rutinní zpracování báze dat ÚEP (evidence nepublikovaných překladů), přičemž přírůstek záznamů se v roce 1993 i nadále snižoval. Bylo věcně zpracováno 511 překladů. Bylo vyřízeno 171 osobních a telefonických referenčních dotazů na překlady.

V únoru 1993 bylo započato s rutinním ukládáním záznamů báze dat ÚEVZOD (výzkumné zprávy a disertace) v systému DASAT. Kromě záznamů roku 1993 se podařilo zpětně douložit 2760 záznamů za léta 1991-1992, takže báze dat je nyní provozuschopná. I zde přírůstek za rok 1993 dále poklesl. Ze sálového počítače v Národním informačním středisku byly z formátu USS do systému DASAT do lokální sítě zkonvertovány záznamy BD ÚEVZOD za léta 1980-1990. V roce 1994 budou pokračovat práce na jejím zpřístupnění. Na základě ÚEVZOD bylo v roce 1993 zodpovězeno 28 osobních a 46 telefonických dotazů.

Kvantitativní charakteristiky jsou uvedeny v tabulce č. 7.2 v části A.

3.5.3 Rešerše

V roce 1993 pro naprostou absenci objednávek ze strany uživatelů STK prakticky ustalo zpracovávání rešerší zází dat vystavovaných v Národním informačním středisku v systému Golem. Proto byla na konci roku po technické stránce spojení s NIS přerušeno mj. též s ohledem na budoucí napojení na INTERNET.

Pokles zájmu o výše uvedené kategorie rešerší byl vyvážen značným nárůstem zájmu o rešerše zází dat na CD-ROM. Z nich byla podle očekávání nejvyžívanější báze dat SCI. Vzhledem k tomu, že další báze dat byly zpřístupňovány až během roku 1993, předpokládá se růst zájmu o ně až v roce 1994. Z BD vystavovaných ve studovně referátové a firemní literatury byly rovněž průběžně poskytovány referenční informace uživatelům STK (BD JURIX, Registr organizací atd.).

V souladu s posláním knihovny a s ohledem na silně klesající zájem o báze dat zprostředkované Národním informačním střediskem bylo na rok 1994 objednáno dalších 6 titulů zází dat na CD-ROM. Byl rovněž zakoupen potřebný hardware (CD-drivy), umožňující decentralizované využití BD na CD-ROM v STK. V r. 1993 byly instalovány báze dat Compendex Plus, Computer Select, INSPEC, JURIX a Wer liefert was. Báze dat Computer Select byla v průběhu roku zpřístupněna uživatelům velké studovny. Báze dat byly využívány jak čtenáři STK, tak rešeršéry STK. Byl dále zpracován text letáku pro uživatele, shrnujícího tyto služby STK a zásady jejich poskytování. Po vyjasnění otázek úhrady strojového času se počítá s vydáním letáku počátkem roku 1994.

Ve spolupráci s firmou ITS byla uskutečněna návštěva pracovnice ISI (Velká Británie) v STK, za účelem detailního zaškolení na bázi dat Science Citation Index na CD-ROM. Pro posluchače Ústavu informačních studií a knihovnictví Univerzity Karlovy byly uspořádány dvě demonstrace zází dat na CD-ROM.

Vzhledem k nižšímu počtu individuálních objednávek rešerší na počátku roku, byl vypracován soubor celkem 13 titulů rešerší s ekologickou tematikou, které byly postupně nabídnuty vytipovaným institucím. Celkem bylo rozesláno 1.265 nabídek, na jejichž základě bylo objednáno celkem 175 exemplářů těchto rešerší. Souhrnně lze říci, že zatímco zájem o individuálně objednané ruční rešerše poklesl značně, celkový počet vypracovaných ručních rešerší (a příjmy z nich) poklesly jen nepatrně.

Skladba a kvantitativní charakteristiky rešerší jsou uvedeny v tabulce č. 5.1 v části B.

3.6 Publikační a propagační činnost

Na základě bibliografických zází dat byly v roce 1993 vydány tyto publikace STK:

- Přírůstky zahraniční technické literatury (10 x ročně)
- Seznam časopisů objednaných do Státní technické knihovny a vybraných vysokoškolských knihoven technického zaměření v roce 1994
- Seznam bibliografií a rešerší technické literatury zpracovaných ve Státní technické knihovně a ve státních vědeckých knihovnách v roce 1992.

NOTES - interní informační zpravodaj pro pracovníky STK vyšel 7x. K dispozici je v lokální počítačové síti STK a na vývěsce v přízemí v budově Klementinum I.

Služby STK a zvláště služby firemní literatury byly prezentovány v několika člancích, publikovaných pracovníky FL v odborných periodikách (Hospodářské noviny, TECHNIK a zejména v Technickém týdeníku, kde byla publikována postupné série článků o STK a jejích službách). Pro časopis Svazu cechovních sdružení ČR "Živnostník" byl vypracován text článku, sumarizujícího zejména povinnosti českých producentů firemní literatury podle zákona č. 106/1991 Sb. ve znění zákona č. 281/91 o neperiodických publikacích. Informace o službách FL a možnostech využití jejích fondů byla rovněž předána obchodním oddělením zastupitelských úřadů, se kterými odd. 44 při akvizici zahraniční FL spolupracuje.

V průběhu roku byla zajištěna oficiální odpověď STK na několik zahraničních dotazníků a jeden domácí dotazník: World Directory of Business Information Libraries, dotazník "Knihovny a informační střediska pro životní prostředí", dotazník Chemical Abstracts Search a dotazník NIS. Zařazení STK do těchto adresářů napomůže "zviditelnění" knihovny zejména v mezinárodním měřítku. Pracovníci odboru 4 publikovali článek o registraci seriálových publikací v Československu v časopise "Serials Librarian" (USA).

4. SPOLUPRÁCE S KNIHOVNAMI A INFORMAČNÍMI SYSTÉMY

Státní technické knihovna usiluje o prohloubení spolupráce s vysokoškolskými knihovnami, zejména technického a přírodovědného zaměření, a tradičně udržuje pracovní kontakty s velkými vědeckými knihovnami v ČR.

4.1 Spolupráce s knihovnami vysokých škol

Zejména v souvislosti s řešením rezortního výzkumného úkolu Koncepce veřejných informačních služeb ve školství, zejména vysokém, docházelo v průběhu roku 1993 k intenzivním kontaktům s jednotlivými knihovnami vysokých škol. Potřebné konzultace k jednotlivým problémům řešeným v úkolu a dotazníková akce k doplnění analýzy služeb vysokoškolských knihoven plně nahradily plánovanou poradu zástupců knihoven vysokých škol technických a přírodovědných směrů.

V návaznosti na ukončené dotazníkové šetření resortního úkolu VIS byla nově koncipována a upravena báze dat "Vysokoškolské knihovny ČR". Změněna byla struktura záznamů i celý sortiment výstupů, aby mohly být využity nejen pro potřeby STK a dalších knihoven a informačních institucí, ale nově i k pokrytí požadavků MŠMT ČR na informace o činnosti těchto knihoven.

Pokračovala rovněž spolupráce s knihovnami českých vysokých škol technických směrů na souborném katalogu zahraničních periodik, jehož vydání pro rok 1994 bylo publikováno koncem roku 1993. Zachycuje fondy STK a dalších 21 knihoven. Této akci předcházely koordinační konzultace o odběru vybraných, zejména finančně náročných titulů s knihovnami fakult ČVUT, knihovnou matematicko-fyzikální fakulty UK, knihovnou přírodovědecké fakulty UK a knihovnou Vysoké školy chemicko-technologické v Praze.

4.2 Spolupráce s ostatními knihovnami

Osvědčenou formou spolupráce STK s velkými vědeckými knihovnami jsou koordinační aktivity v oblasti služeb, v oblasti bibliografie a při akvizici fondů a pravidelné porady vedoucích útvarů pro organizaci a metodiku vědeckých knihoven, které organizuje Národní knihovna v Praze. Na konci r. 1993 se STK stala členem Sdružení knihoven České republiky, jehož posláním je stát se organizační platformou pro projednávání společných problémů zejména v oblasti automatizace knihovnických procesů a napomáhání vytváření kooperačních systémů prostřednictvím kooperativní katalogizace, retrospektivních konverzí katalogů, budováníází dat o jednotlivých typech dokumentů apod.

4.2.1 Koordinace akvizice

Jako každoročně proběhla v rámci zpracování objednávek zahraničních periodik koordinace vybraných titulů nejen s knihovnami vysokých škol technického a přírodovědného směru, ale i s ústředními vědeckými knihovnami se sídlem v Praze. Odběr časopisů byl konzultován s Národní knihovnou v Praze, Knihovnou Akademie věd ČR a s Ústřední zemědělskou a lesnickou knihovnou.

4.2.2 Koordinace služeb

Ve dnech 15. a 16.9.1993 se konalo ve Státní vědecké knihovně v Českých Budějovicích 12. zasedání Komise pro služby při Národní knihovně a 23. koordinační porada vedoucích pracovníků z oblasti služeb čtenářů státních vědeckých a technických knihoven ČR a SR, kde byly řešeny problémy knihovnických služeb, které se objevily po rozdělení republiky, především v oblasti MVS a MMVS.

Závěry z dvoudenního jednání jednoznačně vyzněly pro zachování současného stavu v MVS a zajišťování těchto služeb bezplatně a decentralizovaně.

4.2.3 Koordinace bibliografie

STK zorganizovala a zúčastnila se dvou pravidelných porad vedoucích pracovníků bibliografických oddělení státních vědeckých knihoven, technických a specializovaných knihoven (červen 1993 Plzeň, prosinec 1993 Praha). Obou porad se zúčastnili mj. též zástupci knihoven ze Slovenska.

4.3 Mezinárodní spolupráce

se opírá o členství v mezinárodních organizacích Aslib (Mezinárodní asociace pro informační management) a IATUL (Mezinárodní asociace knihoven technických univerzit) a v Mezinárodním systému pro registraci seriálů (ISDS, během roku 1993 přejmenovaného na ISSN).

V rámci členství v Aslibu získává STK zdarma časopisy Aslib Information, Aslib Proceedings a Journal of Documentation. Se slevou kupuje časopisy Aslib Booklist a Program. Další služby, které Aslib nabízí svým členům, např. vzdělávací kurzy, konzultace, účast na konferencích, dosud nelze z finančních důvodů využívat.

Jako člen asociace IATUL dostává STK v rámci členského poplatku bezplatně časopis IATUL Quarterly a Proceedings z konferencí organizace.

Účast zástupce STK na 15. výroční konferenci IATUL a následujícím Valném shromáždění IATUL, konaných v červenci 1993 v Hamburku umožnila navázat styky s představiteli IATUL a s představiteli knihoven sloučených v IATUL, získat přehled o knihovnách a současných trendech v oblasti vysokoškolského knihovnictví. Zpráva o konferenci IATUL byla publikována v profesním časopise I 93.

Na této konferenci obdržel zástupce STK informace o konání 1. mezinárodní konference o šedé literatuře GL'93 v Amsterdamu. Účast na této akci umožnila získat souhrnnou informaci o aktuálním dění a směrech vývoje v této oblasti. Současně byly získány aktuální informace o možnostech a podmínkách případné české účasti v Evropské asociaci pro využití šedé literatury EAGLE a jejím systému SIGLE. Zároveň byly navázány první (neoficiální) kontakty s Knihovnou AV ČR týkající se případného společného sledování šedé literatury v ČR. Celý úkol bude dále pokračovat v roce 1994 návrhem na řešení této problematiky jak z hlediska rezortu MŠMT, tak z hlediska knihovny.

Po rozpadu federace byly počátkem roku formálně rozděleny kompetence Čs. národního centra ISDS při STK mezi STK a Slovenskou národní knihovnou. Poté byl podepsán *working agreement* mezi STK (jako mateřskou institucí Českého národního centra ISDS) a Mezinárodním centrem ISDS v Paříži, tvořící formální rámec české účasti v ISSN. Ve spolupráci s IC ISSN bylo všestranně zajištěno rozdělení "federální" databáze na českou a slovenskou část. Zejména za tímto účelem navštívil v červnu 1993 České NS ISDS p.S.Rozenfeld z IC ISSN, který zároveň odpovídajícím způsobem aktualizoval instalovanou verzi systému OSIRIS, používaného pro vedení báze dat českých seriálů. Do Slovenské národní knihovny byly odeslány pracovní listy slovenských seriálových publikací. Ostatní činnosti - přidělování ISSN, export dat, zodpovídání informačních dotazů atd. - probíhalo rutinním způsobem. V září 1993 bylo v souladu s rozhodnutím řídicích orgánů systému ISSN pracoviště v STK přejmenováno na České národní středisko ISSN. V říjnu 1993 se ředitel tohoto střediska zúčastnil pravidelného zasedání ředitelů NC ISSN v Ottawě.

Pokračovala výměna informací mezi odd. knižní kultury MK ČR a NC ISSN o nově přidělených ISSN. Na žádost Univerzitní knihovny Bratislava byly doplněny jejich záznamy zahraničních periodik o ISSN. V souvislosti s překladem pravidel ISBD(S) do češtiny poskytlo pracoviště terminologickou konzultaci.

5. AUTOMATIZACE

Ve zprávě o činnosti STK v r. 1992 bylo s důrazem upozorněno na nevyhovující stav lokální sítě osobních počítačů, na problémy s programovým zabezpečením speciálních knihovnických funkcí a dále na katastrofální nedostatek kvalifikovaných pracovníků potřebných profesí. V r. 1993 nastal v některých bodech zásadní obrat k lepšímu.

Počátkem roku byla na dvou serverech instalována nová verze operačního systému Novell NetWare 3.11 pro 20 uživatelů. Na jednom serveru zůstal původní Novell NetWare 2.15.

Koncem roku 1993 byla na základě výběrového řízení provedena první etapa rozsáhlé modernizace sítě na síť s protokolem Ethernet a byly připraveny nezbytné technické podmínky pro napojení STK do sítě INTERNET. Dále byl zakoupen Novell NetWare 4.01 pro 50 uživatelů na dva file servery.

V oblasti automatizace komplexu knihovnických procesů bylo přijato a realizováno zásadní rozhodnutí, spočívající v zakoupení integrovaného knihovnického systému ALEPH od firmy Ex Libris, Izrael a potřebného databázového serveru firmy Digital Equipment. Toto řešení bylo umožněno realizací modernizace nezbytných prvků lokální sítě. Volba systému a příslušné platformy se opírala o řešení přijaté v rámci projektu CASLIN (Česká a slovenská knihovnická informační síť) řízeného Databázovým centrem Národní knihovny v Praze a podporovaného Mellonovou nadací z USA. Systém byl zvolen na základě dva roky trvajících mezinárodního poptávkového řízení a jeho výběr byl potvrzen domácí a zahraniční expertizou. STK se tak stala třetí knihovnou v ČR vybavenou tímto systémem určeným pro velké knihovny a po jeho osvojení a uvedení do provozu bude schopna postupně poskytovat služby na úrovni obvyklé v evropských knihovnách.

Podmínkou je ovšem posílení týmu pracovníků, zabývajících se automatizací, na stav poskytující záruky úspěchu. V r. 1993 byl přepočtený stav těchto pracovníků 7 pracovních úvazků oproti plánu 9 pracovníků. Některé pomocné práce převzali pracovníci na civilní vojenské službě, celkem 5 pracovníků během roku, v přepočtu cca 2 pracovní úvazky. Nezbytná kapacita je nejméně dvojnásobná. Posílení týmu si však vyžádá značné mzdové prostředky s ohledem na vysokou poptávku po této kategorii pracovních sil a z toho vyplývající mzdové požadavky.

V současné době je v STK v provozu celkem 29 databází, z toho 21 v systému DataFlex, 7 v systému DASAT a jedna báze má vlastní systém. Z tohoto počtu je 10 nových (t.j. nově vytvořené nebo bylo pro ně vytvořeno nové programové vybavení), 3 byly během roku inovovány a ke všem byl podle potřeby poskytován programátorský a provozní servis. Přehled databází viz tabulková část zprávy (část A, tabulky 7.2 a 7.3).

Provoz sítě, která po celý rok vykazovala vzhledem k výše uvedenému morálnímu a fyzickému opotřebení značné poruchy, odčerpával značně kapacitu týmu.

6. INVESTIČNÍ VÝSTAVBA

Významnou akcí pro STK je výstavba nové budovy na Rohanském ostrově. Této stavbě je věnována permanentní pozornost již řadu let a i v roce 1993 bylo v přípravě akce vykonáno několik závažných kroků. Po vyjasnění situace kolem platnosti územního rozhodnutí (po dořešení odvolání OÚ Prahy 8 ještě v roce 1992) byla zpracována informace pro vládu ČR s cílem přiblížit rozhodnutí o realizaci této stavby po odstoupení úřadu průmyslového vlastnictví od výstavby. Za účasti náměstka pro vědu a vysoké školství ministra školství, mládeže a tělovýchovy,

statutárních zástupců STK a úřadu průmyslového vlastnictví, bylo dosaženo příslibu ÚPV o bezúplatném převodu pozemku ve prospěch STK. Vzhledem k závažnosti a rozsahu této stavby bude v další přípravě pokračováno i v roce 1994.

V r. 1993 byla dokončena stavba třetí haly depozitního skladu ve Lhotě u Dolních Břežan. Stavba měla stanoveny náklady ve výši 11 064 tis. Kč a zahájena byla v roce 1992, dokončena v říjnu 1993 při plném vyčerpání ročního stanoveného rozpočtu. Úspory oproti původně rozpočtovaným nákladům bylo dosaženo zejména nečerpáním rozpočtové rezervy. Stavba byla dokončena v projektovaném rozsahu, řádně převzata od zhotovitele - UNIX, s.r.o., zkolaudována dne 13.10.1993 bez závad. Dne 2.11.1993 bylo vydáno kolaudační rozhodnutí stavebním úřadem při Obecním úřadě Dolní Břežany.

Stavba slouží pro uskladnění cca 218,5 tis. svazků, v roce 1994 bude (po vysušení stavební vlhkosti a dosažení potřebných parametrů prostředí) postupně zavážena svazky dle potřeb STK.

Ve skupině "stavby zahajované" byla předmětem rozpočtu stavba Rekonstrukce elektroinstalace depozitních skladů v Praze 4 - Písnici, která byla připravena a provedena závěrem roku 1993 firmou ELEKTRO JK s.r.o. a STK vyfakturována v částce 89 649 tis.Kč.

Ve skupině "SZNR a jiné investice" byla pořízena potřebná výpočetní technika a provedena modernizace sítě LAN.

Všechny investice byly hrazeny ze státního rozpočtu a přidělené investiční prostředky byly plně využity.

7. VÝZKUMNÉ ÚKOLY

S podporou mimorozpočtových zdrojů byly v STK řešeny 3 výzkumné úkoly:

V rámci rezortního výzkumu byla vypracována studie Koncepce rozvoje veřejných informačních služeb ve školství, zejména vysokém, která navázala na celostátní vládním usnesením č. 367 z 20. května 1992 přijatou Koncepti veřejných informačních služeb v ČR. Závěrečná oponentura úkolu se konala 2. prosince 1993. Studie byla zpracována na pozadí průzkumu současného stavu knihoven vysokých škol, konfrontovaného se stavem a vývojovými tendencemi v hospodářsky vyspělých zemích. Výsledky průzkumu se staly podkladem pro vytvoření báze dat o knihovnách vysokých škol, vhodné pro vícehlediskové získávání podkladů o stavu informačního zabezpečení pedagogických a vědeckých úkolů vysokých škol. Koncepční záměry směřují k vytvoření sítě služeb vysokoškolských knihoven, které za určitých podmínek mohou tvořit významnou součást veřejných informačních služeb v ČR. Závěrečná oponentura jednoznačně doporučila tuto problematiku dále rozpracovávat, zejména směrem k variantním řešením finančních a legislativních problémů.

Druhým rezortním úkolem bylo zahájení prací na vytvoření databáze historického fondu knih Státní technické knihovny z let 1718 - 1913. Průběžná oponentura úkolu, plánovaného do r. 1998,

se konala 29. listopadu 1993 a konstatovala, že snaha o zpřístupnění historického fondu STK odborné a badatelské veřejnosti formou databáze je v rámci ČR ojedinělá. Oponentní rada pro další práce doporučila doplnit uživatelská hlediska hledisky knihovnědnými, zejména u publikací ze 16. až 18. století.

V r. 1993 byl úspěšně dokončen tříletý projekt "Technologie poloautomatické indexace dokumentů s použitím selekčních jazyků verbálního typu pro polytematické fondy" podporovaný z prostředků Ministerstva hospodářství v rámci programu Informatizace. Celý úkol kladl na řešitelský kolektiv mimořádné odborné a organizační nároky. Byl řešen ve spolupráci s řadou externích specialistů, s částečnou spoluprací s Výpočetním centrem Vysokého učení technického v Brně. Vypracovanou technologii představuje programový systém pro vytváření a využívání selekčního jazyka v prostředí příslušných databázových aplikací. Jako selekční jazyk respektující stanovené parametry projektu byl vytvořen tzv. Polytematický strukturovaný heslář, použitelný buď v úplnosti (cca 18 tis. hesel), nebo ve formě redukované podle požadavků konkrétního uživatele. Po ukončení projektu se již objevila celá řada potencionálních uživatelů (zejména ze sféry vysokého školství). Využití mimo STK je vázáno na souhlas Ministerstva hospodářství.

8. TABULKY

A. FONDY

1. Stav, přírůstek a úbytek primárních fondů (knihovních jednotek/svazků)

Č.	Údaj	Stav 1992	Přír.92	Přír.93	% 93:92	Úbyt.92	Úbyt.93	% 93:92	Stav 1993	% Stav 93:92
1	Stav primár.fondů celkem ^{1/}	1 678 948	51 016	39 749	77,9	104 688	233 266	222,8	1 529 826	91,1
1.1	z toho základní fond	1 056 841	16 400	13 910	84,8	4 852	3 817	78,6	1 066 934	100,9
1.1.1	z t.knihy a seriály	725 593	7 804	6 009	76,9	2 418	3 817	157,8	727 785	100,3
1.1.2	vázané časopisy	331 248	8 596	7 901	91,9	2 434	-	-	339 149	1092,3
1.2	firemní literatura	401 418	17 731	10 192	57,5	99 836	206 405	206,7	205 175	51,1
1.2.1	z t. prospekty	398 955	17 632	8 540	48,4	99 693	206 405	207,0	201 060	50,3
1.2.2	časopisy	1 793	nesled.	1 437	-	nesled.	0	-	3 230	180,1
1.2.3	adresáře a katalogy	670	99	215	217,1	143	0	-	885	132,0
1.3	fond mikrogr,médií	220 689	15 504	12 220	78,8	-	-	-	232 909	105,5
1.3.1	z t. knihy	18 131	360	20	5,5	-	-	-	18 151	100,1
1.3.2	časopisy	202 558	15 144	12 200	80,5	-	-	-	214 758	106,0
1.4	fond norem	nesledov.	1 381	3 427	248,1	nesled.	23 044	-	24 808	-

^{1/} Oproti minulým rokům byly ze statistik fondů vyřazeny archivní kopie rešerší a nepublikovaných překladů.

z toho:

2. Fond přístupný ve studovnách

Č.	Údaj	Stav 1992	Přírůstek 93	Úbytek 93 (přemístěno)	Stav 1993
2.	Přístupný fond celkem	79 729 ^{1/}	28 712	37 589	115 277
2.1	z toho příruční knihovny	2 962	128	-	3 090
2.2	tituly časopisů	1 302	335	37	1 600
2.2.1	z t. referátových	99	-	3	96
2.3	firemní literatura	46 056	12 609	55	58 610
2.3.1	z t. prospekty a časopisy	45 900	12 400	-	58 300
2.3.2	adresáře a katalogy	156	209	55	310
2.4	mikrograf. media	27 679	12 200	14 453	25 426
2.5	originály rešerší	1 730	13	-	1 743
2.6	normy	nesled.	3 427	23 044	24 808

^{1/} Součet neobsahuje stav norem

3. Skladba přírůstku knih, seriálů a firemní literatury

3.1 Základní fond - knihy a seriály

Č.	údaj	Nákup	Dar	Výměna	Celkem	%
3.1	Knihy a seriály	3 192	2 074	743	6 009	100
3.1.1	z toho domácí	2 509	1 197	-	3 706	61,7
3.1.2	zahraniční	683	877	743	2 303	38,3

3.2 Firemní literatura

Č.	údaj	Nákup	Dar	Výměna	Povinný výtisk	Vyžádáno ze zahraničí	Celkem	%
3.2	Firemní literatura	-	46	-	3 938	10 070	14 054	100
3.2.1	z toho domácí	-	-	-	3 938	-	3 938	28
3.2.2	zahraniční	-	46	-	-	10 070	10 116	72

4. Skladba přírůstku časopisů

4.1 Odebírané časopisy

Č.	údaj	1992	1993	% (92:93)
4.1	Počet titulů celkem	2 717	2 229	82,0
4.1.1	z toho základní fond	2 717	2 106	77,5
4.1.2	firemní časopisy	nesledov.	123	-

4.2 Skladba odebíraných titulů podle původu a způsobu nabytí

Č.	údaj	Nákup	Výměna	Nákup i výměna	Povinný výtisk	Dar	Celkem	%
4.2	Tituly časopisů celkem	1 548	306	11	162	202	2 229	100
4.2.1	z toho domácí	142	-	-	162	49	353	15,8
4.2.2	zahraniční	1 406	306	11	-	153	1 876	84,2

5. Tvorba katalogů základního fondu

5.1 - 2 Zpracování základního fondu

Č.	údaj	1992	1993	%
5.1	Věcné zpracování			
5.1.1	knih	7 829	5 828	74,44
5.1.2	časopisů	209	391	187,08
5.1.3	mikrografic. medií	310	19	6,12
5.2	Jmenné zpracování			
5.2.1	knih	7 991	5 380	67,32
5.2.2	časopisů	8 596	8 289	96,42
5.2.3	mikrografic. medií	444	3 327	749,32

5.3 Lístkové katalogy (počet záznamů)

Č.	údaj	Stav 1992	Přírůstek.93	Stav 1993
5.3	Lístkové katalogy celkem	3 869 933	73 008	3 942 941
5.3.1	Služební katalogy a seznamy celkem	1 795 367	53 443	1 848 810
5.3.1.1	z toho generální katalog	774 256	5 472	779 728
5.3.1.2	katalog časopisů	330 224	23 315	353 539
5.3.1.3	přírůstkový seznam knih	200 509	6 009	206 518
5.3.1.4	přírůstkový seznam časopisů	108 130	9 348	117 478
5.3.1.5	místní seznam knih	191 284	3 809	195 093
5.3.1.6	místní seznam časopisů	190 964	5 490	196 454
5.3.2	Čtenářské katalogy celkem	2 074 566	19 565	2 094 131
5.3.2.1	z toho jmenný	776 743	5 472	782 215
5.3.2.2	předmětový	433 947	3 181	437 128
5.3.2.3	systematický	685 565	4 422	689 987
5.3.2.4	časopisů názvový	158 592	5 692	164 284
5.3.2.5	časopisů systematický	19 719	798	20 517
5.3.2.6	kartotéka novinek	7 991		5 380

5.3.3 Údržba katalogů

Č.	údaj	1992	1993
5.3.3.1	Zrevidováno záznamů	349 399	399 608
5.3.3.2	Doplněno záznamů	59 931	10 477
5.3.3.3	Vyřazeno záznamů	4 998	12 056

6. Obsahová prověrka a generální inventární revize fondů

6.1 Obsahová prověrka

Č.	V rámci obsahové prověrky bylo	Proveřeno	Vyřazeno v knihov. jednotkách
6.1	celkem	nelze sčítat	233 212
6.1.1	z toho firemní literatury	864 tematické řady	206 171
6.1.2	norem	26 032	23 044
6.1.3	skript	1 561	1 025
6.1.4	drobných tisků	2 077	1 973
6.1.5	knih (v akci Knihy pro Bosnu)	-	999

6.2 Generální inventární revize

V rámci GIR bylo v etapě III.- fond vázaných časopisů - zpracováno 253 knihovních jednotek.

7. Stav sekundárních fondů (viz též katalogy knihovny - 5.3)

7.1 Ústřední dokumentační fond (doplňování bylo zastaveno).

Počet záznamů k 31.12.1993: 1 899 780

7.2 Báze dat pro uživatele

Č.	údaj	Počet záznamů		
		stav 1992	změny 1993	stav 1993
7.2.1	Vlastní BD na LAN STK celkem			142 397
7.2.1.1	Rešerše a bibliografie	5 711	+ 180	5 891
7.2.1.2	ČSN	596	+ 782	1 378
7.2.1.3	PZTL	6 890	+ 4 025	10 915
7.2.1.4	ÚEVZOD 93	-	+ 2 760	2 760
7.2.1.4a	ÚEVZOD 80-90(konverze USS-DASAT)	-	+ 31 000	31 000
7.2.1.5	ÚEP	54 745	+ 262	55 007
7.2.1.6	FL - přírůstky	13 648	+ 8 419	22 067
7.2.1.7	FL - partneři	8 310	+ 1 925	10 225
7.2.1.8	FL - časopisy - tituly	-	+ 55	55
	jednotky	-	+ 237	237
7.2.1.9	Souborný katalog zahr.časopisů	nesledováno	nesledováno	2 852
7.2.2	Báze dat zakoupené (výčet)			
7.2.2.1	CD-ROM: Compendex Computer Select INSPEC	ISSN Compact Jurix Registr FSÚ / Firemní monitor	Science Citation Index Ulrich's Plus Wer liefert was	
7.2.2.2	na disketách: ASSKP - souborný katalog periodik (51 097 záznamů)			

7.3 Baze dat pro služební potřebu

č.	údaj	Počet záznamů		
		stav 1992	změny 1993	stav 1993
7.3	celkem			148 962
7.3.1	FL - soubor MDT	1 200	+ 200	1 400
7.3.2	FL - tematické řady: abonenti	300	+ 4	304
	seznamy řad	186	-	186
	výpůjční listy	512	+ 242	754
	faktury	1 801	+ 2 346	4 174
7.3.3	DB nabízené literatury	-	-	16 488
7.3.4	Desideráta	-	-	1 053
7.3.5	Přírůstkový seznam knih	16 525	+ 6 009	22 534
7.3.6	BD akvizice časopisů	1 920	nekvantifikovatelné	2 446
7.3.7	BD faktur akv. časopisů	-	-	1 480
7.3.8	Redukovaný katalog knih	20 996	+ 10 104	31 100
7.3.9	Evidence uživatelů	19 046	+ 3 808	22 854
7.3.10	Current contents interní	-	-	15 482
7.3.11	Evidence a fakturace reprograf. požadavků	-	-	1 044
7.3.12	Evidence mikrofiší	-	-	298
7.3.13	Evidence požadavků na výpůjčky periodik	-	-	9 617
7.3.14	Historický fond	13 200	+ 1 300	14 500
7.3.15	Evidence čár. kódů knihoven	40	+ 31	71
7.3.16	Adresář knihoven	50	+ 69	119
7.3.17	Bibliografie literatury o STK	-	+ 35	35
7.3.18	Národní ISSN (OSIRIS)	2 474	+ 576	3 050

B. S L U Ž B Y

1. Výpůjčky

1.1 Celkový počet výpůjček včetně interních

Č.	Údaj	1992	1993	%
1.1	Počet výpůjček celkem	622 662	643 006	103,2
1.1.1	z toho základní fond	263 484	240 088	91,1
1.1.2	fond firemní literatury	345 043	395 335	114,5
1.1.3	fond mikrograf.medií	11 712	5 025	42,9
1.1.4	fond norem	2 423	2 558	105,6

1.2 Skladba výpůjček z fondů STK externím uživatelům

(MVS = meziknihovní výpůjční služby, MMVS = mezinárodní MVS, ZF = základní fond, FL = fond firemní literatury, MF = fond mikrografických medií)

Č.	Fond	Absenční výpůjčky									Prezenční výpůjčky						
		Osobní		MVS, MMVS		Cirkulace tematických řad		Celkem			Evidované		Neevidované ^{1/}		Celkem		
		1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	%	1992	1993	1992	1993	1992	1993	%
1.2	celkem	74588	67122	3703	2127	78510	55762	156801	125011	79,7	67342	49307	388481	458382	455822	507689	111,4
1.2.1	ZF	69222	62657	3565	2083	-	-	72787	64740	88,9	56407	44319	126674	123281	183081	167600	91,5
1.2.2	FL	4422	4107	-	-	78510	55762	82932	59869	72,2	305	365	261806	335101	262111	335466	128,0
1.2.3	MF	944	358	138	44	-	-	1082	402	57,1	10630	4623	-	-	10630	4623	43,5

^{1/} Odhadem podle anketních lístků

1.3 Skladba meziknihovních výpůjček z fondu STK jiným knihovnám

(MVS = meziknihovní výpůjční služby, MMVS = mezinárodní MVS, ZF = základní fond, MF = fond mikrografických medií)

Č.	Služba	Požadavky			Kladné vyřízeno						Pož.:kl.vyřízeno	
					výpůjčkou		reprograficky		celkem			
		1992	1993	%	1992	1993	1992	1993	1992	1993	% 92	% 93
1.3	Celkem MVS a MMVS	17372	8419	48,4	8047	4797	6288	1748	14335	6545	82,5	77,7
1.3.1	z toho MVS ZF	5598	3365	60,1	2577	1502	nesleduje se		2577	1502	46,0	44,6
1.3.2	MVS MF	11712	5025	42,9	5457	3291	6255	1734	11712	5025	100,0	100,0
1.3.3	MMVS	62	29	46,7	13	4	33	14	46	18	74,1	62,0

1.4 Výpůjčky ze zahraničních knihoven (MMVS) zajištěné pro uživatele STK

Č.	Služba	Požadavky			Kladné vyřízeno						Pož.:kl.vyřízeno	
					výpůjčkou		reprograficky		celkem			
		1992	1993	§	1992	1993	1992	1993	1992	1993	§ 92	§ 93
1.4	Celkem	1426	1597	111,9	606	816	666	712	1272	1528	89,2	95,6

1.5 Pořadí zemí podle počtu výpůjček ze zahraničí

Nizozemí ... 505   V. Británie ... 260
 Švýcarsko .. 365   SRN 252
                          Rusko 56

1.6 Pořadí zemí podle počtu výpůjček vyžádaných z STK:

SRN 6   Polsko 3
 USA 4   Slovinsko .. 3
 J.Korea .. 4

2. Interní výpůjčky z fondu STK a další interní služby

Č.	Údaj	1992	1993	%
2.1	Interní výpůjčky celkem	10 231	10 482	102,4
2.1.1	z toho krátkodobé	161	540	235,4
2.1.2	dlouhodobé	1 392	120	8,6
2.1.3	služební fond a spotřeba	3 761	4 392	116,7
2.1.4	cirkulace časopisů	4 917	5 430	110,4
2.2	Výpůjčky z jiných knihoven	0	10	-

3. Provoz skladů

Č.	Údaj	Požadavky		Kladné vyřízeno		%		Expedováno svazků	
		1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
3.	Celkem	73 518	73 314	58 543	55 921	79,6	76,2	72 356	68 218
3.1	z toho z depozitních skladů	12 767	10 097	10 237	8 184	80,1	81,0	12 988	10 111

4. Reprografické služby z fondů STK (nahrazující výpůjčku)

4.1 Přehled požadavků

Č.	Údaj	1992	1993	%
4.1	Vyřízeno požadavků celkem	19 230	33 823	175,9
4.1.1	z toho poštou	8 630	19 265	223,2
4.1.2	ve studovnách	6 250	7 787	124,6
4.1.3	v laboratoři	4 350	6 771	155,6

4.2 Výkon reprografické laboratoře (v kusech)

Č.	Údaj	1992	1993	%
4.2	Celkem	297 727	210 359	70,6
4.2.1	z toho kopie	183 583	170 701	92,9
4.2.2	originály mfš.	11 664	10 109	86,6
4.2.3	duplikáty mfš.	95 635	12 971	13,5
4.2.4	zvětšeniny	6 845	16 578	242,1

5. Rešerše, publikace

5.1 Rešerše

Č.	Druh	z referát. časopisů		z BD LAN STK		z BD na CD-ROM		z firemní literatury		Celkem	
		reš.	zázn.	reš.	zázn.	reš.	zázn.	reš.	zázn.	reš.	zázn.
5.1	celkem	15	1 055	4	884	43	5 025	48	505	110	7 469
5.1.1	ruční	15	1 055	-	-	-	-	47	465	62	1 520
5.1.2	strojové	-	-	4	884	43	5 025	1	40	48	5 949

5.2 Publikace:

Seznam bibliografií a rešerší technické literatury zpracovaných ve Státní technické knihovně a státních vědeckých knihovnách v r. 1992 (duben 1993, na mikrofiši)

Seznam časopisů objednaných do Státní technické knihovny a vybraných vysokoškolských knihoven technického zaměření v roce 1994 (prosinec 1993, náklad 270 výt.)

Přírůstky zahraniční technické literatury (PZTL) - 10 čísel, náklad 85 výt.

6. Písemné informace (individuální)

Č.	údaj	1992	1993	%
6	Poskytnuto písemných informací	3 215	2 396	74,5

7. Počet registrovaných uživatelů k 31. 12. 1993 a počet registrovaných návštěvníků STK

Č.	údaj	1992	1993	%
7.1	Uživatelů registrováno celkem	19 046	22 854	119,9
7.1.1	z toho s platným průkazem	5 470	6 805	124,4
7.1.1.1	z toho kolektivů	105	89	84,7
7.1.1.2	studentů	nesledováno	4 170	-
7.1.1.3	cizinců	nesledováno	214	-
7.1.1.4	ostatních	nesledováno	2 332	-
7.2	Počet návštěvníků celkem	122 551	118 630	96,8
7.2.1	z toho velké studovny	23 509	22 163	94,2
7.2.2	studovny referátové a firemní literatury	1 523	2 064	135,6
7.2.3	archivu firem.liter.	639	365	57,1